

Ukrayna Ulus İnşasının Yapıtaşları ve Bugüne Yansımaları

Nergiz ÖZKURAL KÖROĞLU¹ ve Sabina SATYMOVA²

Öz

Ukrayna kimlik oluşma süreci tarihsel olarak birçok unsurdan etkilenmiştir. Bu makalede Ukrayna ulusunun kimlik inşa sürecinin yapıtaşları ve günümüze yansımaları incelenmiştir. Bu makalede Ukrayna’da tarihsel süreç içinde gelişen etnik kimlik, Kazakların etkisi, din ve dil unsurları alt başlıklar halinde ele alınmıştır. Söz konusu unsurların bugüne yansımaları Ukrayna’da hükümete karşı gerçekleşen halk ayaklanmaları ile (Turuncu ve Meydan Devrimleri) kendini göstermeye başlamıştır. Ayaklanmaların nedenlerinden biri, Ukraynalıların Batı yanlısı ve Rus yanlısı olarak siyasi görüşlerinde ikiye bölünmesidir. Rus yanlısı Ukraynalılar, Ukrayna’nın Rusya ile ilişkilerinin gelişmesine ve dönemin Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç’in izlediği siyasete destek vermektedirler. Batı yanlısı Ukraynalılar ise tersine Yanukoviç’in Rus yanlısı siyasetine karşı olup, ülkenin Avrupa Birliği’ne entegrasyon sürecinin başlamasını istemekte ve Ukrayna’nın ulus-inşa sürecini destekleyerek kendi değerlerini, kültürünü, dilini ve tarihi değerlerine sahip bir millet yaratma arzusundadırlar. Çalışmada, Ukrayna’nın günümüzde yaşadığı kimlik sorunlarının temelini anlaşılabilmesi için tarihsel dönemler içerisinde Ukrayna ulus-inşa sürecinin nasıl oluştuğuna dair bir inceleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, “Ukrayna Kimliği”, Kazaklar, Uniate Kilisesi, Ukrayna Kültürü

The Pillars of Nation-Building in Ukraine and Contemporary Issues

Abstract

The Ukrainian identity formation process has historically been influenced by many elements. In this article, the building blocks of the identity building process of the Ukrainian nation and its reflections to the present day are examined. Ethnic identity, influence of Cossacks, religion and language elements that have developed in Ukraine in the historical process are discussed in subheadings. The reflections of these elements to date have begun to manifest themselves with the popular uprisings (Orange and Square revolutions) that took place in Ukraine against the government. One of the reasons for the riots is that Ukrainians are divided in their political views into pro-Western and pro-Russian. Pro-Russian Ukrainians support the development of Ukraine's relations with Russia and the policies pursued by the President Viktor Yanukovich. Pro-Western Ukrainians, on the contrary, are opposed to Yanukovich's pro-Russian politics, want the country's integration process to begin in the European Union and want to create a nation with its own values, culture, language and historical values by supporting Ukraine's nation-building process. In order to understand the basis of the identity problems that Ukraine is experiencing today, the study examined how the Ukrainian nation-building process was formed in historical periods.

Key Words: Ukraine, “Ukrainian Identity”, Cossacks, Uniate Church, Ukrainian culture

Atıf İçin / Please Cite As:

Özkural Köroğlu, N. ve Satymova, S. (2021). Ukrayna ulus inşasının yapıtaşları ve bugüne yansımaları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 525-534.

Geliş Tarihi / Received Date: 12.07.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 12.11.2020

¹ Doç. Dr. - Üsküdar Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, nergiz.ozkuralkoroglu@uskudar.edu.tr

 ORCID: 0000-0003-0893-4054

² Doktora Öğrencisi - Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, sabinasatymova1@trakya.edu.tr

 ORCID: 0000-0001-8724-9594

Giriş

Ukrayna kimlik-inşa süreci tarih, etnik köken, dil, din ve kültür unsurlarına dayanmaktadır. Ortak tarihsel geçmişin olması, belirli bölgede uzun dönem boyunca nüfuz edilmesi, ötekilere benzemeyen kendilerine has bir kültürlerinin bulunması, bu kültüre bağlı bayramların, törenlerin olması, kimlik inşa sürecini etkileyen önemli faktörler arasındadır. Ayrıca kimlik inşa sürecinin belirli bir zafere ya da zulme dayanan tarihsel bir olay üzerinden de kurulması söz konusudur (Gümüş, 2010, s. 122). Zafer söz konusu olunca ulus kimlik inşası kahramanlık destanı üzerinden yazılmaktadır. Bu bağlamda Lehistan-Litvanya Birliği döneminde Polonyalılara karşı kazanılmış zafer ve akabinde Ukrayna Milli Halk Cumhuriyeti'nin kurulması ulus inşa süreci için önemli tarihsel olaylardan. Bundan dolayı Ukrayna kimlik inşa sürecinde Kazakların rolü çok önemlidir. Söz konusu süreçte Kazaklar, Ukrayna halkını Polonya seçkinleri tarafından uygulanan baskıdan kurtarmış oldukları için Ukrayna kimlik inşa sürecinde kahraman rolünü taşımaktadırlar. Milli Ukrayna kültürünün başlangıcı da Kazaklara dayanmaktadır. Kendiliğinden, doğal bir şekilde meydana gelen Ukrayna Kazakları kendilerine ait kültür geliştirmişler. Söz konusu kültür zaman zarfında dış etkenlere maruz kalarak gelişmiş ve günümüzün Ukrayna kültürünü oluşturmuştur.

Kimlik inşa sürecinde etkili olan bir diğer faktör “öteki” faktörüdür. “Farklılığın tanınması kimliğin mantığı içerisinde yer etmiş olan bir gerekliliktir, ötekinin inşa edilmesi ise bu mantığın içine olayca sızan bir ayartmadır.” (Tatar, 2011, s. 93). Ukrayna örneğinde ilk önce ötekileştirme Polonyalılara karşı meydana gelmiştir. Bundan dolayı Polonya etkisi Ukrayna kimlik inşa sürecinde önemli rol oynamaktadır. Sovyet döneminin başlaması ve Ukrayna Cumhuriyeti'nin SSCB'ye katılması ile Ukrayna kimlik inşasında öteki faktörü de değişmiştir. Ukraynalıların üzerinde Rus etkisinin artmasıyla birlikte “Rus” imgesi bir öteki haline getirmiştir. Bu durum da bugünün Ukrayna siyaseti üzerinde ve sürekli meydana gelen siyasi istikrarsızlık üzerinde etkilerini göstermektedir.

Bir ulus inşa sürecinde önemli bir başka unsur ise “aidiyet” hissidir. Her ulusun temelleri belli ortak özelliklerle tanınma ve toprağın belirli bir kısmına ait olma hissine dayanmaktadır. Aidiyet hissi ulus inşa sürecini kolaylaştıran faktörlerden biridir. Ancak, bir toplumda yaşayan insanlar aynı dili konuşmalarına rağmen farklı lehçeye göre de ayırt edilebilirler. Coğrafik olarak yakın olan, ama farklı sosyal gruplarda yer alan insanlar farklı coğrafik yerde olup ama aynı sosyal grupta olanlara daha yakın hissetmektedirler. Bir grup insanın millet oluşturabilmesi için o toplumda kendileri gibi başka bireylerin de bulunduğunu hissetmeleri önemlidir. Ukrayna halkı bu anlamda iki yönde gelişmiştir. Bir taraftan kendini Rus olarak hisseden Rus yanlısı Ukraynalılar, diğer taraftan ise Ukrayna'nın Rus etkisinden kurtulup kendi kültür ve siyasetini yaşamasını isteyen Avrupa yanlısı Ukraynalılar vardır.

Bu makalede Ukrayna'nın günümüzde yaşadığı kimlik sorunlarının temelini anlaşılabilirliği için tarihsel süreç içerisinde Ukrayna ulus-inşa sürecinin ve Ukraynalı kimliğinin nasıl oluştuğuna dair bir inceleme yapılmıştır. Makalede Kazakların rolü, Ukraynalıların etnik kökeni, dinin ve kültürün Ukrayna kimliğindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Bu sayede bugün Ukrayna'da yaşanan kimlik krizine dair çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

Ukraynalıların Kültürel Kimlik Unsurları ve Yapılanması Üzerine

Kültürel kimlik, bireyin kendini bir kültürel topluluğa ait hissedip kendisini diğer insanlar ve toplum ile bir bütün olarak göreyerek dünya ile değer ilişkisi kurmasıdır (Gellner, 2008, s. 78). Kültürel kimlik Ennaji'ye göre (2005, s. 19) “*kimliğin nesnel özelliğidir ve ortak değerleri, milli marşı, ortak dil, din, seçilmiş tarihsel yenilgiler ve seçilmiş zaferleri içermektedir. Kültürel kimlik bir grubun ve bireyin ait olduğu kültüre ait kimliğe verilen isimdir*”. Kültürel kimlik, böylece bir insan topluluğun tarihsel gelişimi içinde zamanla değişip dönüşmektedir. Bundan dolayı kültürel kimliğin oluşmasında önemli faktörler arasında dil, din, tarihsel zaferler, gelenek ve görenekler vardır.

Bu bölümde alt başlıklarla Ukrayna kültürel kimliğinin temel unsurları ele alınacaktır. Öncelikle Ukrayna kimlik inşa sürecinin kökenlerini anlamak için etnik kimlik ve kazakların rolü üzerinde durulduktan sonra daha sonra “dil” ve “din” unsurları üzerinde yoğunlaşılacaktır.

Etnik Kimlik ve Kazakların Rolü

Etnik kimlik, ulus inşa sürecini etkileyen faktörlerden biridir. Ulus inşa süreçleri kimi durumlarda devlet tarafından yapılmaktadır. Bu durumda farklı etnik kökenlerden gelen insanlar, ABD örneğinde olduğu gibi, vatandaş oldukları ülkeye milliyetçilik hissi duyarak ulus inşa sürecine dâhil olmaktadır. Bazı örneklerde ise, Almanya örneğinde olduğu gibi, etnik kimliğe dayanarak bir devlet inşası söz konusudur.

Ukrayna ulus-inşa s¼recinde etnik kimliğin rol¼ kendisini Lehistan-Litvanya Birliği d¼neminde g¼stermeye başlamıştır. Birliğin elitleri genel olarak etnik olarak Polonyalıdır, işçi sınıfı ile k¼yl¼ sınıfı ise etnik olarak Ukraynalıdırlar. Ukraynalıların alt kimlik olarak kalmalarının ve Polonyalılar tarafından baskı g¼rmelerinin sonucunda ayaklanmalar meydana gelmiştir. Bu ayaklanmalar sonrasında Ukraynalılar etnik olarak bağımsız olmuş ve zaman i¼inde Ukrayna devleti kurulmuştur.

Ukraynalıların etnik k¼keni Slav kabilelerden gelmektedir. Eski Rus devletinin kurulması ise etnik temelli bir kimlik oluşturmaya başlayan halkın bir devlet haline gelebilmesine, g¼çlenmesine rol a¼mıřtır. G¼n¼m¼z¼n Ukrayna topraklarında oluşan Slav halkları her ne kadar bağımsız olmaya ¼alıřsalar da birbirlerine siyasi, ekonomik ve dinsel olarak bağlı olmuşlardır. Aralarında oluşan genetik birlik bu b¼lgelerdeki devletlerin isimlerinde ve kullanılan kelimelerde kendini g¼stermektedir. Örneğin, Eski Rus d¼neminde “rusin”³ tanımı sadece Kiev Dukalığı ve Pereislaw Prensligi halkı i¼in kullanılmıştır. “Russkii” ve “rusin” tanımlarının benzerlikler i¼ermelerine rağmen farklı anlamlara gelmeleri altı çizilmesi gereken bir husustur (Baluşok, 2014). “Rusin” Kiev Dukalığı b¼lgesinde yaşayan halkın kendini adlandırması, “Russkii” ise Rusya ait olan, Rus anlamına gelmektedir. Rusinler zaman i¼erisinde yaşadıkları b¼lgeyi Ukrayna, kendilerini ise Ukraynalı olarak adlandırmaya başlamışlardır (Jelezny , 2011, s. 12).

Bu tarihsel s¼re¼te “Ukrayna” kelimesinin kullanılmaya başlanması Ukrayna etnogenezinin⁴ tamamlandığının işareti olmuştur. Bundan sonra o b¼lgede yaşayan halk “Ukraynalılar” olarak kabul g¼rm¼řt¼r. “Ukrayna” kelimesinin ilk ortaya ¼ıktıęındaki anlamı “kenar, uzakta olan toprak” anlamına gelmektedir (Polışçuk ve Ponomarev, 2002, s. 18). Zaman i¼inde “Ukrayna” kelimesinin anlamı gelişerek b¼lge ve devlet ismi anlamında kullanılmaya başlamıştır. XIX. y¼zyılın sonlarına doğru Gali¼ya ve Bukovina b¼lgelerinde “Ukraynalı”⁵ terimi kullanıma alınmıştır dolayısıyla Ukrayna milli ve k¼lt¼rel kimliğinin y¼kseliř d¼nemi başlamıştır. B¼ylece etnik olarak Ruslar ile aynı Slav k¼keninden gelen Ukraynalılar, tarihsel s¼re¼ i¼erisinde bu b¼lgeye ait olan iklim, komřu¼lkelere, coğrafik konum etkileri ile kendilerine has yaşam k¼lt¼r¼ geliştirmişlerdir. Bu k¼lt¼r¼n önemli “¼ocukları” Ukrayna Kazaklarıdır. Kazakların ortaya ¼ıkması ile birlikte Ukrayna toplumuna ayrı bir sınıf oluşmuştur. Ukrayna toplum yapısı Kazaklar ile beraber beş temel sınıftan oluşmaya başlamıştır. Ukrayna toplumunun en¼st sınıfı elitlerdir ve elit sınıfı ayrıcalıklı se¼kinler sınıfıdır. Ukrayna elit sınıfı Avrupa’da feodalite sonrası gelişen aristokrasinin yansımasıdır. Doğu Avrupa’da soylular kendileri i¼in “se¼kin sınıf” sıfatını Lehistan-Litvanya Birliği d¼neminde tanımlamışlar ve ayrıcalıklar elde etmişlerdir.

Bir alt sınıfta ise Kazaklar yer almaktadır. İlk Kazak’lar “zg¼r ve mutlu” yaşam arayan asker, ğrenci, esnaf ve k¼yl¼lerden oluşan iyi rg¼tlenmemiř gruplardır ve zaman i¼erisinde ortak bir yerde toplanarak Zaporojya Si¼’i oluşturmuşlardır. Zaporojya Si¼’in ortaya ¼ıkmasıyla Kazakların yapısı ve organizasyonu kurulu hale gelmeye başlamıştır. Askeri kamp olarak Si¼ farklı d¼nemlerde farklı yapılarla sahip olmuştur. Si¼’te Kazak’lar ve bu unvanı sonradan kazananlar yaşamışlardır. Kurulu hale gelen Zaporojya Si¼, Kazaklar arasında yeni katılanlara a¼ık olmuştur. Kazak olabilmek i¼in beş ana şartı bulunmaktadır. Bu şartlar: Ortodoks dini inanca sahip olmak, Ortodoks Kilisesine ve kuramlarına sadık olmak, Ukrayna dilinde konuşmak, bek¼r olmak ve yedi sene s¼ren eğitimi tamamlamaktır. XVIII. Y¼zyılının ikinci yarısında Ukrayna’da Kazakların sayısı yaklaşık y¼z bin kişiye ulaşmıştır (Almazov, 2008, s. 199). Kazaklar her şeyden önce o zamanın Ukrayna halkının milli-askeri g¼çlerini oluşurmaktadırlar. Bununla beraber Kazaklar, zg¼r bir halk olarak g¼r¼lmektedirler ve kendi i¼lerinde demokratik-cumhuriyetçi ilkeleri uygulamışlardır. Ayrıca Kazaklar folklor, bilim, eęitim⁶, mimari, dans, vokal, sanat, felsefe vb. gibi Ukrayna k¼lt¼r¼n¼n her alanında etkilerini g¼stermiřtirler. XVII. Y¼zyılın sonuna doğru ise Ukrayna ile Batı arasındaki bağ g¼çlenmiřtir (Savitskaya, 2005).

Ukrayna toplumunun önemli sosyal sınıflarından biri de ruhban sınıfıdır. Ukrayna Hıristiyanlığı kabul etmesinden önce s¼z konusu sosyal sınıfı rahipler temsil etmiştir. Hıristiyanlığın kabul¼ ile birlikte ruhban sınıfının sosyal ve hukuksal stat¼leri Bizans’tan örnek alınarak geliştirilmiştir (Zhukovsky, 2016). Örneğin,

³“Rus” kelimesinin teklı karşılığı olan “rusin” kelimesi tarihte ilk kez Prens Oleg ile Bizans İmparatorluğu arasında yapılan “Povest Sovremenyh Let” (Modern ¼aę Hik¼yesi) Anlaşmasında ortaya ¼ıkımtır (Jelezny , 2011, s. 12).

⁴ Etnogenez, ¼eřitli etnik bileşenlerin temelinde etnik topluluğun ortaya ¼ıkmasıdır.

⁵ Transkarpatya b¼lgesinde ise “Ukraynalı” terimi 1944 senesinde b¼lgenin Ukrayna ile birleştiği zaman kullanılmaya başlamıştır.

⁶ XVII. Y¼zyılında Ukrayna Kazakları, Ortodoks Kilisesi ile iç birliği yaparak ilköğretim sistemini kurmuşlardır. Kurulan ilköğretim eğitim sisteminde eğitim ücretsiz olmuştur. Bu sayede kadınlar, ¼ocuklar, Kazak subayları ayrılmaksızın herkes okuma yazma renebilmiştir. Bundan dolayı, Ukrayna Kazakları, Ukrayna k¼lt¼r¼n¼n önemli bir par¼ası olarak g¼r¼lmektedir. Kazakların girişimleri ile s¼z konusu d¼nemin Ukrayna topraklarında kendi zamanının standartlarına g¼re y¼zlerce ilkokul, kolej ve akademi i¼eren laik eğitim sistemi geliştirilmiştir (Gumilev, 2017).

Ukrayna ruhbanları Bizans'ta olduğu gibi evlenme haklarına sahip olmuşlardır ve bundan dolayı da ruhban sınıfı halk ile yakın ilişkiler kurabilmiştir.

Ukrayna toplumunun bir sonraki sınıfı ise “gorojane” (kentli vatandaşlar) olmuştur (Ohloblyn ve Vytanovych, 2014). Kentli vatandaş sınıfı kentlerde yaşayan, çeşitli meslekle, sanayi ve ticaretle uğraşanlardır. Ukrayna toplumunun son tabakası ise köylü sınıfıdır. Ukrayna köylüleri Ukrayna tarihinde çok önemli yere sahiptir, çünkü geleneklerine, dil ve dinlerine muhafazakârlar, Ukrayna kültürünün koruyucusu haline gelmişlerdir. Keza XIX. Yüzylında Ukrayna Milli hareketlerinde dil ve kültür çalışmalarında köylü sınıf ana şablon olarak kullanılmıştır.

XIX. Yüzyıl Ukrayna kültürünün gelişmesi adına önemli dönemlerden biridir, çünkü bu yüzyılda Ukrayna milletin oluşması başlamış ve böylece milli-kültürel ayaklanmalar meydana gelmiştir. Bu ayaklanmaların temelleri Aydınlanma fikrine, Fransız Devrimine ve Alman Romantizmine dayanmıştır. Ukrayna'da gerçekleşen milli devrim sonucunda fikirlerin özgürleşmesi ve eğitimde reformların gerçekleştirilmesi söz konusu olmuştur. Sosyal ve kültürel alanlarda da değişiklikler ortaya çıkmıştır. Örneğin, Ukrayna vatandaşlık bilinci oluşmuş, kişiye ve vatandaşa karşı gösterilen saygı düzeyi yükselmiştir. XIX. Yüzyılın ortalarında, Avrupa ülkelerinde ve Kuzey Amerika'da sanayileşme dönemi başlamış teknolojik gelişiminde çok büyük ilerleme kaydedilmiştir. Ukrayna'da biliminin gelişmesinde üniversiteler büyük katkı sağlamışlardır. Bilimin gelişmesi ile birlikte Ukrayna'da teknolojik gelişmeler kaydedilmiştir. XIX. Yüzyılın sonlarında ortaya çıkan Modernite (Yeni Sanat) tarzı kendini en çok mimari ile resim gibi sanat alanlarında göstermiş ve bu tarzın Ukrayna'daki oluşumunda milli (ulusal) faktörler önemli rol oynamıştır. Halk sanatları, el sanatları gelişmiş, etnik ve kültürel canlanma dönemi başlamış böylelikle ulusal bilincin gelişiminde büyük yol kat edilmiştir. Kiev'de Vladislav Gorodeçki tarafından inşa edilen Kimeralı Ey, Nicholas Krasnov tarafından inşa edilen Livadia Kraliyet Sarayı ve Harkov Üniversitesi'nin Güzel Sanatlar fakülte binası bu dönemi yansıtan mimari eserler olarak gösterilmektedir (Bovua, 2014, s. 312).

1917 senesinde Rusya'da gerçekleşen devriminden etkilenen Ukraynalıların ulusal kimlik ve milli bilinçleri güçlenmeye ve dolayısıyla Ukraynalılaşma siyaseti etkin olmaya başlamıştır. Bu siyasetin ana ilkelerinden biridevlet pozisyonlarına Ukraynalıların atanmasına dairdir. Diğerleri ise Ukrayna kültürünün dünya çapında gelişmesinin sağlanmasına ilişkindir. Bunun için Ukraynaca eğitim verilmesi, Ukraynaca kitap ve gazetelerin basılması ile radyo yayınlarının Ukraynaca yapılması öngörülmüştür. Bunun yanı sıra Ukrayna kültür hayatının canlanmasında önemli gelişmelere Pavel Skoropadski yönetim döneminde ulaşılmıştır. Kasım 1918'de Ukrayna Bilimler Akademisi kurulmuş ve 1 Temmuz 1918'de Kiev ve Kameno-Podolsk'da Ukrayna Devlet Üniversiteleri açılmıştır. Ayrıca, Skoropadski hükümeti desteğini ulusal müzik ve tiyatrodan da esirgememiştir. Bu dönemde Devlet Drama ve Devlet Halk Tiyatroları, İlk Milli Koro ve Devlet Senfoni Orkestrası açılmıştır (Radziyevskiy, 2013, s. 132). 1930'ların ortalarından sonra Sovyet rejiminin dil politikası değişmiş, ülkelerin ana dillerini teşvik etme yerine Sovyetlere entegrasyon politikasına başlanmıştır. Ukrayna'da bu politika çoğu kent merkezinde verilen ana dil eğitiminde ciddi bir azalmaya neden olmuştur. Bunun sonucu olarak çoğu etnik Ukraynalı Rusça konuşmak zorunda kalmış bazıları da hiç Ukraynaca bilmez hale gelmiştir (Kulyk, 2011, s. 631-632). Sovyet rejimine entegrasyon politikası Ukrayna'da Ruslaştırma politikalarına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak Rus kültürü Ukraynalıların (ve diğer SSCB milletlerinin) günlük hayatını, kültürünü ve devamında siyasi görüşlerinde de etkilemiştir. 1940'lı yıllarından sonra, Realizmin gelişmesi ile birlikte Ukrayna sanat ve kültüründe de değişiklikler meydana gelmiştir. Ukrayna'da Realizm kendini en çok edebiyatta göstermiş (Çernaya, 2007, s. 126) ve Ukrayna edebiyatında Taras Şevçenko bu akımı temsil etmiştir. Yazar çalışmalarında yönetimde adaletsizliği eleştirerek, halkın özgürlüğünü savunmuştur. Güzel sanatlarda realizm fikirlerinin yansması ise İlya Repin'in çalışmalarında kendini göstermiştir.

Bağımsızlık sonrası Ukrayna devleti, kendilerini milliyetlerine göre Rus olarak gören çok sayıda insana sahip bir ülke haline gelmiştir. Ayrıca Ukraynalı olarak etnik kimliklerini koruyup Rusçayı günlük yaşamın ana dili olarak konuşan da çok daha fazla sayıda insanı miras almıştır. Sovyet döneminden sonra Rusçanın ve Rusya'nın etkisini azaltmak için Ukraynalılaştırma politikalarına başvurulmaya başlanmıştır.

“Dil” ve “din” unsurları üzerine

Günümüzün Ukrayna kültürünün oluşmasında en çok etkisi olan kültür Eski-Rus⁷ kültürüdür. Eski-Rus kültürü her alanda Bizans kültüründen çok etkilenmiştir ve özellikle de din konusunda Bizans kültürünün etkisi önemli bir boyuttadır (Khaled, 2017). Dönemin Hükümdarı Büyük Vladimir, paganizmi

⁷ Kiev Rus'ta ortaya çıkmasına rağmen isim olarak Eski Rus Kültürü olarak bilinmektedir.

dini reformla değiştirerek Bizans'ta hâkim olan Ortodoksluğu kabul etmeye karar vermiştir. Böylece, 998 senesinde Kiev Rus, resmi olarak Ortodoksluğu kabul etmiştir. Hristiyanlığın kabulü Kiev Rus için uluslararası arenada otoritesinin güçlenmesi, Hristiyan dünyası ile ilişkilerin gelişmesi gibi olumlu gelişmelere yol açmıştır. Ayrıca, kültürel değişiklikler de meydana gelmiştir. Örneğin, Katedral ve Manastırlar dini eğitim merkezlerine dönmüşler, yeni kitaplar basılmış, yazı gelişmiş ve kronikler oluşturulmuştur. Bu dönemde değinilmesi gereken önemli gelişmelerden biri de Kiev Rus'ta dönemin yönetiminin âdem-i merkezîyetçilik şeklinde olmasıdır. Bundan dolayı çok sayıda küçük beylik ortaya çıkmış ve zaman içerisinde mimari, dil, yazı ve kültürel farklılıklar gelişmeye başlamıştır. Dolayısıyla Kiev Rus topraklarında üç farklı kültür gelişmiş ve üç farklı Doğu Slav halkı ortaya çıkmıştır. Bu halklar tarih içinde Ukrayna, Rusya ve Beyaz Rusya devletlerini oluşturmuşlardır.

Ukrayna dini kültürünün oluşmasında önemli aşama Lehistan-Litvanya Birliği döneminde Unia Kilisesi'nin Breşte Anlaşması sonucunda kabul edilmesidir. Unia Kilisesinin kabul edilmesinin nedenlerinden biri dini hoşgörüyü sağlamak⁸ ve diğer bir neden ise dini konulardan kaynaklanan çatışmaların önlenmesidir. Unia Kilisesi zaman içinde sorunlar yaşasa da büyümüş ve gelişmiştir. Kilise günümüzde de faaliyetlerine devam etmektedir.

Kültüre kimliğin bir diğer öğesi olan "dil" de Ukrayna ulusal kimliğin temel taşlarından biridir. Ulusu tek bir ulus yapan "öteki"lerden farklı olmaktan ziyade grup içi benzerliklerdir ve bu noktada ortak dil grup içindeki benzeşmelerin oluşması açısından önemlidir. Dil, konuşma dışında yazı açısından da farklılık gösterebilmektedir. Ukrayna'da yazı yazma tarihi, 988 yılında, Hristiyanlığın Kiev prensi tarafından kabul edilmesiyle başlamıştır. Ukrayna dili, Belarusça ve Rusça dilleri ile yakından ilgili olan, Doğu Slav dillerinden biridir. Söz konusu dillerde Kiril alfabesi kullanılmaktadır. Kiril alfabesinin kullanılması farklı Slav dilleri arasında yazı anlamında bir ortak kümenin oluşmasına vesile olmuştur.

Rusça ile aynı kökenden gelen Ukraynaca zaman içerisinde doğrudan Rusçanın etkisi altında kalmıştır. XVII. yüzyılın ortasında günümüzün Ukrayna topraklarının büyük bir parçası Rus İmparatorluğun himayesi altına girmiştir. 1917 Ekim Devrimi sonrasında kısa bir bağımsızlık döneminden sonra, Ukrayna Sovyetler Birliği'nin parçası olmuştur. Polonya hegemonyası döneminde de olduğu gibi Ukrayna iki dilliliğe maruz kalmıştır. Ülkede Rusça ve Ukraynaca konuşulmakta ancak Rusça siyasette ve resmî kurumlarda daha çok kullanılmaktaydı. Ruslaşma sonucunda Ukrayna dilinde büyük miktarda varyasyon ortaya çıkmıştır (Tikhonova, 2014). Ukraynalı kelimelerin telaffuz edilmesi, bölgeye ve taşıyıcının bireysel özelliklerine bağlı olarak değişmiştir. Örneğin, "Lviv" kentinin adı "Lviv" veya "Lvov" olarak iki şekilde telaffuz edilmektedir. Ukrayna'nın Sovyet döneminde Rusçadan etkilenen bölgelerde "Lvov" olarak, Rusçanın etkisinde kalmayan bölgelerde ise "Lviv" olarak kullanılmaktadır. Sovyet döneminde Ukrayna'nın resmi dili Rusça olduğu için 1991 senesine kadar Ukrayna dili büyük ölçüde Rusçadan etkilenmiştir. 1991 senesinden sonra ise Ukrayna bağımsızlığını kazanmış ve resmi dili Ukraynaca olmuştur.

Günümüz Ukrayna'sında dil kullanımı meselesi belirli siyasi konular hakkındaki popüler görüşleri güçlü bir şekilde etkilemektedir. Özellikle Rus dilinin durumu ve Rusya ile ilişkiler, bazı yazarların "Rus sorunu" olarak adlandırdığı karmaşık bir konunun birbiriyle ilişkili iki parçasıdır (Kulyk, 2018, s. 121). Ukrayna batı bölgesinde daha fazla Ukraynaca konuşan ve Ukrayna siyasetinin Batı yanlısı olmasını destekleyen kısım, doğu bölgesinde ise daha çok Rusça konuşan ve Ukrayna'nın Rus yanlısı siyasetini destekleyen kısım yaşamaktadır. Ukrayna'nın siyasi olarak kutuplaşması Meydan Devrim'inde etkin olan etmenlerden önemli bir tanesidir.

Meydan Devrimi'nin Ukrayna Kimlik İnşa Süreci Üzerinden Değerlendirilmesi

1 Aralık 2013'te Ukrayna'nın başkenti Kiev'de toplu protestolar sonucunda siyasi kriz başlamıştır. Bu siyasi kriz Ukrayna devletinin bağımsızlık sürecinde meydana gelen en derin sosyal ve politik krizidir. Bu sosyal ve politik krizin temel sebebi Ukrayna toplumunun heterojen yapısıdır. Ukrayna halkının ikamet

⁸ Lehistan-Litvanya Birliği ortaya çıktığı zaman çeşitli dinlerden insanlar bir ülke topraklarında birleşmiştir. Lehistan-Litvanya Birliği ilk senelerinde dini konusunda hoşgörülü olmuştur. 7 Haziran 1563 senesinde Katolikler ve Ortodoksların eşitliğini ilan eden bir ferman ilan edilmiştir. 1573 senesinde ise Varşova konfederasyonu dini özgürlüğünü ilan etmiş ve dönemin Avrupa'sının en hoşgörülü ülkesi statüsünü elde etmiştir. Ancak bu durum çok uzun sürmemiştir. III. Sigmund Vaza döneminde ülkenin dini ve dini inançlara olan hoşgörüsü değişmiştir. Bunun başlıca üç nedeni bulunmaktadır. İlk olarak Avrupa'da reform karşıtlarının zafer kazanmalarıdır. Reform karşıtları din konusunda yeniliklere karşı çıkmışlardır. İkinci olarak, Ortodoks ve Katolik mezheplerine ait üst sınıf yöneticilerin görüş ayrıcalıkları halkın arasında da sorunların çıkmasına yol açmıştır. Son olarak da Livonian Savaşı sonucunda Ortodoks Kilisesinin zayıflamasıdır (Goleçenko, 1998).

ettikleri bölgelere göre kimlikleri ve politik tutumları önemli derecede farklılık göstermektedir. Ukrayna'nın batı bölgesi ve kısmen merkez bölgesi tarihsel olarak Batı'ya ve batı uygarlığına yönelmiştir. Ukrayna'nın doğu ve güney bölgeleri ise yüzyıllar boyunca etkileşim içinde oldukları Rusya ve Rus medeniyetine yönelmişlerdir. Ukrayna'nın batı bölgesinde *Uniate* kilisesinin daha etkin olduğu görülmekte iken doğu kesiminde daha ziyade Ortodoks kilisesi etkindir. Buradaki en önemli belirleyici unsurun yine konuşulan dil olduğu söylenebilir. Batı kesimlerinde halk Ukraynaca konuşurken doğu kesimlerinde daha ziyade Rusça konuşulmaktadır. Kültür konusunda da batı bölgeleri Kazak kültüründen daha fazla etkilenmiş olarak görülmektedir. Doğu ve güney bölgeleri ise daha çok Rus kültürünün etkisi altında kalmıştır. Böylece bu heterojen yapının en önemli etkenleri din, dil, kültür ve tarih olduğu görülmektedir.

Bu heterojen yapı sonucu Ukrayna'da siyasi görüşler de ikiye ayrılmıştır. Bir taraftan Avrupa yanlısı politika izlenirken, diğer yandan ise Rusya yanlısı politika izlenmektedir. Ukrayna'nın Avrupa yanlısı kısım Avrupa Birliği (AB) ile bütünleşme sürecini desteklemektedir. Rusya yanlısı kısım ise Ukrayna Rusya ile tek devlet haline gelmesini desteklemektedir. Ayrıca dönemin Başkanı Viktor Yanukoviç'in benimsediği oligarşik yönetim yapısı ile Ukrayna'nın iç siyaset çelişkileri üst seviyeye çıkmış ve ülkedeki kriz tırmanmıştır. Yanukoviç'in izlediği tutarsız iç ve dış politikalar sonucunda Ukrayna'daki sosyal ve ekonomik durum önemli ölçüde bozulmuş ve gerilim artmıştır.

Ukrayna siyasi tarihine genel olarak bakıldığında 1989-1991 arası bağımsızlık hareketinden bu yana sürekli protestolar meydana geldiği görülmektedir. Bu protestolar arasında madenci grevleri, 2000-2001 arası "Kuçma Olmadan Ukrayna" protestoları ve 2004 senesinde meydana gelen "Turuncu Devrim" bulunmaktadır. Turuncu Devrim'in ana nedenlerinden biri 21 Kasım 2004'te Ukrayna'da yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda sonuçların ihlal edilmesi,⁹ yetkililerin kitlesel sahtekârlıkla suçlanmasıyla resmi seçim sonuçlarına büyük bir güvensizliğin meydana gelmesidir. Protestoların temel itici gücün, muhalif liderlerin ("turuncu muhalefet") seçim sahtekârlığı gerçeğini açıklanmasıdır. 23 Ocak 2005'te Viktor Yuşçenko, Ukrayna Cumhurbaşkanı olmuştur (Kolos ve Kuzmina, 2020). Turuncu Devrim'in tek başarısı, şaşırtıcı bir şekilde ülkeye getirdiği "konuşma" özgürlüğüdür.

Son döneme bakıldığında ise Ukrayna'da ortaya çıkan Meydan (Ukraynaca Maidan) devrimi görülmektedir. Bu olaydaki tetikleyici nokta Viktor Yanukoviç'in AB ile Ortaklık Anlaşmasını imzalamamasıdır. Ukrayna'daki Avrupa yanlısı nüfus, AB ile bütünleşme sürecinin en önemli noktalardan biri olan bu anlaşmanın imzalanmaması sonucunda öfkelerini Maidan'a taşımıştır. 22 Kasım 2013'te Kiev'de başlayan ve sonra diğer büyük şehirlerde devam eden Avrupa bütünleşmesini destekleyen kitlesel eylemler *Euro-Maidan* adında devam etmiştir. Böylece Ukrayna'da siyasal kriz başlamıştır. *Euro-Maidan* zamanla Yanukoviç rejimine karşı kitlesel bir devrimci harekete dönüşmüştür.

Ukrayna krizinin diğer bir önemli noktası ise Yanukoviç rejiminin çökmesi ve Meydan temsilcilerin iktidara gelmesi ile siyasi krizin sona ermemesidir. Ukrayna'da Meydan devrimi, ülkenin Rusça konuşan ve Ukraynaca konuşan bölgeler arasında geleneksel ideolojik ve siyasi çatışmayı yeniden üreten bir değer ayrımını ortaya çıkarmıştır. Ukrayna'nın Rusça konuşulan bölgelerinde Meydan devrimine yönelik olumsuz bir tutum oluşmuş ve bu bölgeler Meydan devrimin sonuçlarını reddetmişlerdir. Özellikle, bu bölgeler arasında ortaya çıkanlar: Kırım, Donbass ve Odessa'dır. Rusya tarafından gelen askeri tehdit Ukrayna'nın NATO üyeliğini destekleyen nüfusunun sayısını arttırmıştır. Ayrıca, Rusya tarafından illegal olarak gerçekleştirilen Kırım'ın ilhakı ve Ukrayna'nın çeşitli bölgelerinde Rusça konuşan nüfusun artması ülkenin birlik ve toprak bütünlüğü sorununu da getirmektedir.

Meydan Krizi ile birlikte Rusya, Ukrayna'ya çok sayıda Rus askeri göndermiştir. Özellikle Kırım yarımadasında Rus askerleri tarafından çok sayıda stratejik nokta ele geçirilmiştir. Bununla birlikte, Rus yanlısı Ukraynalılar, Sivastopol bölgesine yeni yönetim seçerek Ukrayna'nın hazinesine vergi ödemeyi de ret etmişlerdir. Birkaç hafta sonra ise bölgede "referandum" yapılmış, %83 oranında katılım oranının olduğu referandum sonucunda; Kırım'da %96,77, Sivastopol'de ise %95,6 oranında Rusya'ya bağlanmak yönünde oy kullanılmıştır (İnterfax.ru, 2014). Bir gün sonra Kırım parlamentosu resmen Rusya'ya bağlanma talebini iletmiştir. Rusya'nın Kırım'ı illegal ilhakı sonucunda ABD ile AB ülkeleri tarafından yaptırım kararı alınmış ve Rusya'nın G8 üyeliği askıya alınmıştır.

2014 Meydan olaylarından sonra gerçekleşen siyasi seçimler sonucu Ukrayna Cumhurbaşkanı Petro Poroşenko olmuştur. Poroşenko'nun yürüttüğü siyaset Batı'ya yöneliktir. İlk olarak AB ile vizesiz rejiminin

⁹ 2004 senesinin Ekim-Aralık ayları arasında Ukrayna'da dördüncü cumhurbaşkanlığı seçimleri gerçekleşmiştir. Seçime çok adayın katılmasına rağmen, rekabet iki aday arasında olmuştur: Viktor Yuşçenko (Bizim Ukrayna) ve Viktor Yanukoviç (Bölgeler Partisi).

ve ayrıca AB'ye üyelik sürecinin başlatılmasını öngörmüştür. Haziran 2017'den itibaren Ukrayna ve AB arasında resmi olarak vizesiz geçişi sağlayan anlaşma yürürlüğe girmiştir (Makarenko ve Gavrillko-Alekseyev, 2017). 2023 senesinde ise Ukrayna'nın AB'ye üyelik başvurusu yapılması öngörülmüştür. Ukrayna'nın aynı dönemde Rusya ile yürüttüğü siyaset ise daha soğuk olmuştur. Poroşenko, 10 Aralık 2018'de Parlamento tarafından onaylanan "Ukrayna ile Rusya Federasyonu arasındaki Dostluk, İşbirliği ve Ortaklık Antlaşması'nın Sonlandırılması" yasasını imzalamıştır. Bu yasa Rusya ile yürütülen ticareti de etkileyerek, önemli düşüölere sebep olmuştur. 2014 senesinin bahar aylarından beri Ukrayna, Kırım'ın Rusya tarafından illegal ilhaki ve Donbass'taki çatışmanın başlamasıyla ilgili olarak Rusya'ya karşı yaptırımlar uygulamaya başlamıştır. Aynı yılın Eylül ayında Petro Poroşenko, enerji kaynaklarının geçişinin sona ermesi de dâhil olmak üzere Rusya'ya karşı yirmiden fazla kısıtlayıcı önlem öngören "Yaptırımlar Üzerine" yasasını imzalamıştır (İtogi deyatelnosti Petra Poroshenko, 2019).

15 Mayıs 2015 tarihinde Petro Poroşenko, komünist rejimi kınayan, Sovyet döneminin propagandasını ve sembollerini yasaklayan Ukrayna toplumunun "dekomünistleşmesine"¹⁰ ilişkin bir yasa imzalamıştır. Yasanın Ukrayna'da yürürlüğe girmesinden sonra, isimleri Sovyet geçmişinden veya Rusya ile ilişkilerden söz eden yerleşimlerin ve sokakların toplu olarak yeniden adlandırılması süreci başlamıştır. Ayrıca, Poroşenko döneminde, ülkede Rus kitapları ve filmlerinin yasaklanması, televizyon ve radyodaki Rusça konusundaki kısıtlamalarının artması, okullarda ve üniversitelerde azınlık dillerinin kullanılması üzerinde ciddi kısıtlamalar getiren bir eğitim yasası imzalanmıştır. 16 Temmuz 2019 senesinde, "Ukrayna dilinin devlet dili olarak işleyişini sağlamak üzerine" hazırlanan yasa Ukrayna'da yürürlüğe girmiştir (Zakon o gosudarstvennom, 2019). Bu yasa ile bağlantılı olarak, ülkedeki tek resmi dil Ukrayna dilidir, ülkedeki milletvekilleri, hâkimler, savcılar, avukatlar, tıbbi çalışanlar ve öğretmenler için Ukraynaca zorunlu hale gelecektir. Ancak Poroşenko'nun yürüttüğü siyaset, ekonomi politikalarına olumsuz şekilde yansımıştır. Ukraynalılar, bu konudan dolayı rahatsızlık duyarak protestolara başlamışlardır. Ayrıca savaş durumunun halen devam etmesi Ukraynalıları büyük hayal kırıklığına uğratmıştır. Siyasetinin olumsuz yönleri olumlu yönlerinden daha fazla olduğundan, 2019 Ukrayna seçimlerinde Vladimir Zelenskiy¹¹ Petro Poroşenko'dan yaklaşık olarak üç kat daha fazla oy alarak kazanmıştır. Poroşenko siyasi kariyerine devam edeceğini açıklamıştır ("Vse vozmozhno": pobeda Vladimira Zelenskogo na vyborakh prezidenta Ukrainy — spetsvypusk RFI, 2019).

Ukrayna Cumhurbaşkanı Vladimir Zelenskiy, Rusya siyaseti ile ilgili olarak Minsk sürecinin¹² yeniden başlatılması gerektiğini ve çalışmayı "Normand dördlüsü"nü¹³ devam ettireceğini açıklamıştır.¹⁴ Zelenskiy, Norman Dördlüsü ülkelerinin liderlerinin Donbass'taki durumu çözmek için bir sonraki toplantıyı koronavirüs pandemisinin bitiminden sonra gerçekleşeceğini açıklamıştır (Zelenskiy anonsiroval "normandskiy sammit" posle okonchaniya pandemii, 2020). Böylece, dördlünün bir sonraki toplantısının koronavirüs pandemisi bittiği zaman gerçekleşeceği beklenmektedir.

Ukrayna Cumhurbaşkanı Vladimir Zelenskiy Rusya ile diyalogu tekrardan başlatmıştır. Taraflar, ülkelerinin tutuklu vatandaşlarının değişiminde ilerleme kaydetmiştir. Bir sonraki normand formatında olacak olan görüşmelerin ardından Ukrayna'nın doğusunda yer alan sorunların da olumlu yönde çözülmesi beklenmektedir (Chistov, 2019). Ukrayna'nın ileriye dönük siyaseti ile ilgili Zelenskiy, Polonya ile ticaretin artırılmasının hedeflendiğini ve NATO'ya giriş için de bir referandumun gerçekleştirilmesinin planlandığını açıklamıştır (Khudyakova, 2019). 2020 senesinin Mayıs ayında ise Zelenskiy, Ukrayna'nın NATO'ya girmesi için Yıllık Ulusal Programı hakkında bir kararname imzalamıştır. Zelenskiy, "Program, devletin NATO'ya tam üyelik elde etmesi için Ukrayna Anayasası'nda öngörülen stratejik açıdan uygulanmasını

¹⁰ İngilizcede "decommunization" olarak geçen kavram makalede "dekomünistleşme" olarak kullanılmıştır. Bu kavram; komünist idealleri terk etmeyi, komünist ideolojiyi toplumun tüm alanlarından çıkarmayı amaçlayan teorik ve pratik faaliyetler olarak tanımlanabilir.

¹¹ Vladimir Zelenskiy, Ukrayna'da ünlü bir oyuncudur ve komedi programların yıldızıdır.

¹² Minsk anlaşmaları 2 yıldan fazla bir süre önce imzalanmıştır. Önce 5 Eylül 2014'te ve daha sonra 12 Şubat 2015'te tamamlanmıştır. Bu anlaşmalar Vladimir Putin ile Angela Merkel, François Hollande ve Petro Poroşenko arasındaki Minsk'teki görüşmeler sırasında geliştirilmişlerdir.

¹³ Ukrayna, Rusya, Almanya ve Fransa Cumhurbaşkanlarının Normandiya'da buluşarak Ukrayna doğu bölgesinde meydana gelen sorunları çözmeye yönelik yürütülen programdır. Normand formatında en önemli noktalarından biri "Steinmeier Formülü"dür. "Steinmeier formülü", Ukrayna'nın Donetsk ve Lugansk bölgelerinin belirli bölgelerine özel statü sağlanması ve bu bölgelerde yerel seçimlerin yapılması ile ilgili ikinci Minsk anlaşmasının birtakım hükümlerinin aşamalı olarak uygulanması için bir mekanizmadır.

¹⁴ Zelenskiy'nin Cumhurbaşkanlığı döneminde "Normand dördlüsü" 9 Aralık 2019'da buluşmuştur, bir sonraki görüşmenin ise 4 ay sonra yapılmasına karar verilmiştir.

amaçlayan sistematik bir belgedir,” diye açıklama yapmıştır. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, ittifakın Ukrayna'nın örgüte katılması için gerekli reformları gerçekleştirmesine yardımcı olacağını söylemiştir (Zelenskiy soglasoval programmu integratsii v NATO na 2020 god, 2020). AB ile bütünleşme konusunda ise 29 Mayıs'ta Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmitry Kuleba, koronavirüs pandemisine rağmen meslektaşları Peter Siyyarto ile bir araya gelerek Macaristan ziyaretinde bulunmuştur. Ziyaret esnasında yatırım ve ticarette ilişkilerin iyileştirilmesi görüşülmüştür. Macaristan ile Ukrayna arasında sorun 2007 senesinde, Ukrayna'da “eğitim konusunda” yasanın kabul olması ile başlamıştır. Söz konusu yasa sonucunda Ukrayna'da azınlık dillerinin kullanılması çok kısıtlama görmüştür. Ukrayna'da yaşayan Macar topluluğu da bu azınlıklar içinde kalmıştır. Macaristan ise bu yasaya karşı Ukrayna'nın NATO ve AB'ye üyelikleri konusunda muhalefet olmuştur (Kovalenko ve Kiseleva, 2020). Zelenskiy, siyasetinde Ukrayna'nın güncel sorunlarını çözmek için yeni yollar bulmaya çalışmaktadır.

Vladimir Zelenskiy'nin ilk Cumhurbaşkanlık senesi değerlendirildiği zaman siyasetini yorumlayan görüşlerin tamamen ikiye ayrıldığını görmekteyiz. Bir taraftan Poroşenko yönetiminden Poroşenko çok farklı bulunmamakta ve “başarısız” olarak değerlendirilmekte, diğer taraftan ise ülkenin güncel sorunlarını çözmeye yönelik önemli adımlar atarak “başarılı” siyaset yürüttüğü ileri sürülmektedir. Zelenskiy siyasetinde en başarılı noktalar Covid-19 ile mücadelede yürüttüğü politikalar ve Rusya ile mahkûmların değişimidir. Zelenskiy'nin Cumhurbaşkanlığına başladığı dönem çok zor bir dönemdir. Meydan krizinden sonra Poroşenko halkın beklentilerini yerine getirmemiş ve halkı hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu nedenle halkın Zelenskiy'den beklentileri çok daha yüksek olacaktır.

Sonuç

Ukrayna kimliğinin yapıtaşları- din, dil, toplum yapısı, kültür gibi unsurlardır. Araştırmanın sonucunda varılan değerlendirmede ilk olarak Sovyet döneminde Rusya kültüründen, Rusçadan etkilenen Ukrayna halkının söz konusu etkilerden dolayı siyasi görüşlerinin de ikiye ayrıldığı yönündedir. Bu durum ülkede siyasi istikrarsızlık ve krize neden olmuştur. Bu makalede temel olarak Ukrayna kimlik inşa sürecinin oluşmasının tarihsel süreci ve özellikleri incelenmiştir. Tarihsel süreçte günümüzün Ukrayna kimliğinin oluşmasında etkili olan unsur-Ukrayna Kazaklarıdır. Kazaklar-hem Ukrayna Lehistan-Litvanya döneminde Polonyalılardan bağımsızlıklarının kazanmasında etkili olmuştur hem de günümüzün Ukrayna kültürünün oluşmasında çok önemli katkılarda bulunmuşlardır. Kazakların imajı ve dış görüntüsü günümüzün Ukrayna milli kıyafetlerinde de kendini göstermektedir. Aynı şekilde Kazaklar ile birlikte Ukrayna toplum yapısı kendine özel bir biçim almış ve kültürel gelişimde kendine özel bir yapı gelişmiştir. Tarihsel süreçte günümüzün Ukraynalı kimliğinin oluşmasında diğer önemli nokta ise uniate kilisenin meydana çıkmasıdır. Ukrayna kültüründe de etki eden bu kilise günümüzde de faaliyetlerine devam etmektedir.

Makalenin son kısmı ise Ukrayna kimlik inşa sürecini başlangıçtan bu yana etkileyen unsurların günümüz Ukrayna siyasetini nasıl etkilediğinin analizi üzerinedir. Ukrayna, dış politikasında Rusya ve Avrupa arasında denge politikası yürüterek iç politikası ve ekonomisinde istikrarı sağlayabilir. Avrupa Birliği'ne üye olma süreci devam ederken, Rusya ile de ilişkilerinin olumlu bir şekilde ilerlemesi önemlidir. Bunun hem ekonomik hem de siyasi ve sosyal nedenleri vardır. Ukrayna, Rusya ile gergin ilişkiler yürüttüğü zaman Ukrayna'nın ekonomisi özellikle Rusya'ya olan doğalgaz bağımlılığı nedeniyle kötüleşmektedir. Ekonomik durumun kötüye gitmesi Ukrayna halkına ve dolayısıyla Ukrayna milli kimlik inşa sürecine de olumsuz şekilde yansımaktadır. Çünkü Ukrayna'da Rus yanlısı siyaseti destekleyen nüfusun Rusya'da yaşayan yakınları bulunmaktadır ve Rusya ile ilişkiler bu insanlar için çok önemlidir.

Etik Beyan

“Ukrayna Ulus İnşasının Yapıtaşları ve Bugüne Yansımaları” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırmada doküman incelemesi yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu araştırma doküman incelemesine dayalı olarak yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kaynakça

- “Vse vozmozhno”: pobeda Vladimira Zelenskogo na vyborakh prezidenta Ukrainy — spetsvypusk RFI. (2019). RFI. Erişim adresi: <http://www.rfi.fr/ru/ukraina/20190421-vse-vozmozhno-pobeda-vladimira-zelenskogo-na-vyborakh-prezidenta-ukrainy-spetsvypus>
- Almazov, B. (2008). *Voyennaya Istoriya Kazachestva*. Yauza.

- Baluşok, V. (2014). Yak rusyny staly ukraintsiyamy (transformatsiya ukraintsiy v KHIKH–KHKH stolittiyakh). *Zerkalo Nedeli*, 13, 52-57.
- Bovua, D. (2014). *Gordiyev Uşel Rossiyskoy İmperii: Vlast', Shlyakha i Narod na Pravoberezhnoy Ukraine (1793-1914)*. Novoye Literaturnoye Obozreniye,.
- Chistov, A. (2019). 100 dney u vlasti: chego smog dobit'sya Zelenskiy. *Gazeta.ru*. Erişim adresi: https://www.gazeta.ru/politics/2019/08/27_a_12604717.shtml
- Çernaya, L. (2007). *Istoriya Kul'tury Drevney Rusi*. Moskova: Logos.
- Ennaji, M. (2005). *Multilingualism, cultural identity, and education in Morocco*. Springer Science & Business Media.
- Gellner, E. (2008). *Nations and nationalism*. Cornell University Press.
- Goleçenko, G. (1998). Shlyakhetskaya Demokratiya v Velikom Knyazhestve Litovskom XVI-XVIII vv. *Belorussiya i Rossiya: obshchestvo i gosudarstvo*, 147-161.
- Gumilev, L. (2017). *Drevnyaya Rus' i velikaya step'*. Litres.
- Gümüş, B. (2010). Kolektif Bellek, "Haturalar Savaşı" ve "Karşı Hafıza" üzerine. *Muhafazakar Düşünce*, 24, 117-132.
- Itogi deyatelnosti Petra Poroshenko na postu prezidenta Ukrainy. (2019). TASS. Erişim adresi: <https://tass.ru/info/6363366>
- İnterfax.ru. (2014). Za prisoyedineniye Kryma k Rossii progolosovalo 96,77% krymchan. Erişim adresi: <https://www.interfax.ru/world/365090>
- Jelezny, A. (2011). *Ukrayna- Dva yazıka-odin narod*. Kiev: Nila LTD.
- Khaled, N. A. (2017). Kul'turnoye vliyaniye Vizantii na Kiyevskuyu Rus' v X-XII vekov. *Prepodavatel' KHKHI vek*, 4(2), 36-52.
- Khudyakova, A. (2019). Vneshnyaya politika Ukrainy: kakiye obeshchaniya daval Zelenskiy i novyy parlament. Slovo i dilo. Erişim adresi: <https://ru.slovoidilo.ua/2019/09/24/statja/politika/vneshnyaya-politika-ukrainy-kakie-obeshchaniya-daval-zelenskij-i-novyj-parlament>
- Kolos, A. ve Kuzmina, J. (2020). Oranzhevaya Revolyutsiya: Prichiny I Posledstviya. Donetskii natsional'nyy universitet ekonomiki i torgovli imeni Mikhaïla Tugan-Baranovskogo. Erişim adresi: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/64741.doc.htm
- Kovalenko, M., ve Kiseleva, M. (2020). Ukraina i Vengriya popytalis' nayti obshchiy yazyk. *Kommersant.ru*. Erişim adresi: <https://www.kommersant.ru/doc/4363529>
- Makarenko, G. ve Gavrillko-Alekseyev, A. (2017). Bezvizovyy rezhim s YES: kak teper' ukrainsam puteshestvovat' v Yevropu bez viz. *Business Visit*. Erişim adresi: <https://businessvisit.com.ua/vizy/bezvizovyyj-rezhim-s-eu/>
- Ohloblyn, O. ve Vytanovych, I. (2014). *Encyclopedia of Ukraine*. Erişim adresi: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CB%5CU%5CBurghers.htm>
- Polişçuk, N. ve Ponomarev, A. (2002). *Ukrainyy*. Moskova: Nauka.
- Radziyevskiy, V. (2013). Osnovnye Rezonansnye Subkul'tury v Kul'turnom Prostranstve Ukrainy: Krosskul'turnyy Analiz. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo Gosudarstvennogo Universiteta Kul'tury i Iskusstv*, 4 (17).
- Savitskaya, L. (2005). *Khudozhestvennaya Kultura Ukrainy. Vtoraya Polovina XIX-nachalo XX vv.* Kharkov: "Ukrayna ve Dünya Kültürü" ders notları. Khar'kovskiy politekhnikeskii in-t.
- Tatar, H. C. (2011). Batının kimlik inşasında ötekinin yeri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 93-102.
- Tikhonova, İ. S. (2014). *Istoriya razvitiya ukrainskogo yazyka*. Erişim adresi: http://www.transneed.com/philology/ua_1.html
- V Krymu prokhodit 10-tysyachnyy miting krymskikh tata. (2014). VESTI.UA . Erişim adresi: <https://vesti.ua/krym/39052-v-krymu-prohodit-5-tysyachnyj-miting-krymskih-tatar>
- Zakon o gosudarstvennom yazyke v Ukraine vstupil v silu. (2019). Delo.ua. Erişim adresi: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/zakon-o-gosudarstvennom-jazyke-v-ukraine-vstupil-355775/>
- Zelenskiy anonsiroval «normandskiy sammit» posle okonchaniya pandemii. (2020). RBC.ru. Erişim adresi: <https://www.rbc.ru/politics/20/05/2020/5ec4e88f9a794786619e7bae>
- Zelenskiy soglasoval programmu integratsii v NATO na 2020 god. (2020). RBC.ru. Erişim adresi: <https://www.rbc.ru/rbcfreenews/5ece50069a7947b953beaef>
- Zhukovskiy, A. (2016). II. From Nobles to Peasants: Historical Estates of Ukrainian Society. *İnternet Encyclopedia of Ukraine*. Erişim adresi: <http://www.encyclopediaofukraine.com/People.asp>

EXTENDEN ABSTRACT

In this paper, the process of formation of Ukrainian identity and its building blocks, and also, their reflection on the situation of Ukrainian politics today have been examined. Some factors, like the roots of Ukrainian ethnicity, Ukrainian Cossacks, and religion along with the language have been broadly examined since their effect can be considered as major ones.

The formation of Ukrainian identity is a historical process with many elements that have affected it. The beginning of the formation of Ukrainian identity roots back to Slavic tribes. Despite the fact that

Ukrainians are originated from the same tribes as Russians, it would be a mistake to say that they share the same culture, because due to their geopolitical location, neighbouring countries, and some other factors like climate conditions etc., Ukrainians have formed a culture of their own. The factors mentioned above have been prevailing during the period of Polish-Lithuanian Commonwealth. Also, during this period along with Ukrainian Cossacks, there were five other classes, which are the elites, clergies, “gorojane” (urban citizens) and peasants’ class. The language and traditions of Ukrainian peasant class have been taken as an example during the Ukrainian nationalist movement.

In the formation of today’s Ukrainian culture, a major role has played Old Russian culture. In the year 988, Vladimir the Great adopted Christian Orthodoxy that was the largest religion of Byzantium. The next event that had a significant effect on formation of religion in Ukraine had happened during Polish-Lithuanian Commonwealth. As the result of Union of Brest, the Unitarian Church has come to light. The aim of the Unitarian Church was to provide tolerance to people of different religions and to prevent skirmishes. With time, despite the problems the Unitarian Church has faced, it has grown and still operates today in Ukraine.

Having had independence for a short period of time, Ukraine became a part of Soviet Union after the revolution in October 1917. Ukraine was exposed to bilingualism just like Polish hegemony period. In Ukraine, Russian and Ukrainian languages were spoken, however; in politics and official offices Russian language prevailed. Russian language remained the official language of Ukraine up until the collapse of the Soviet Union in 1991, after that, Ukrainian has become the official language.

On December 1, 2013, as a result of massive protests in Kiev, a political crisis started. The base reason for this social and political crisis was the inhomogeneous structure of Ukrainian society. The political views of people of Ukraine differ depending on where people reside. People who live in Western part of the country are keen to follow European Union in terms of politics, whereas the residents of the Eastern part of the country are more willing to tune their politics to Russia. The Western part of Ukraine and partially The Middle have been historically closer to the Western civilization, whereas the Southern and Eastern parts to Russia. The Unitarian Church is more active in the Western part of Ukraine, whereas Orthodox Church is more operative in the East. In the Western part of the country people generally speak Ukrainian language, whereas in the Eastern part Russian is broadly spoken.

All the factors mentioned above render the structure of Ukraine inhomogeneous, as a result of which, political views in Ukraine are divided into two. As the effect of having inconsistent internal and external politics Victor Yanukovich, the contemporary president of Ukraine, social and economic situation in Ukraine have destabilized, and the tensions have aroused. Another factor of the crisis was the fact that the tensions were not decreased with the termination of the regime of Yanukovich, because even after the Maidan representatives have come to power, people have kept revolting. In the parts where Russian speakers were dominant, a negative view towards the Maidan revolution has been formed. These parts are Crimea, Donbas and Odessa. The military threat from Russia has increased the number of people who support Ukrainian integration to NATO. The claim of Crimea by Russia and the increase in the number of Russian speakers have brought about a problem of fraternity of the country and integrity of her territory.

On May 15, 2015, Petro Poroshenko signed an act of DE communization of Ukrainian nation that condemned communist regiment and prohibited Soviet symbolism. After being effective, this act triggered a process of renaming all the streets and regions whose name was coming back from Soviet times or related to Russia.

After the peak of the crisis, the politics of Poroshenko were not effective in terms of solving the crisis, and most people were disappointed by it. As a result, in 2019, Volodymyr Zelensky has won elections with approximately three times more votes than Poroshenko. The period when Zelensky started his presidency is a very difficult period. After Poroshenko did not meet the expectations of the people and disappointed after the Maidan crisis, the expectations of the people from Zelensky will be very high.